Sc Marko Andrejić,
kapetan I klase, dipl. inž.

TEHNIČKO OBEZBEĐENJE MOBILIZACIJE RATNIH JEDINICA

Rezime:

U članku je sa organizacionog aspekta, na načelima i logici sistemskog pristupa, sagledan proces tehničkog obezbeđenja mobilizacije ratnih jedinica. Prezentirani su zadaci koji se moraju izvršiti u okviru tehničkog obezbeđenja mobilizacije (u fazi pripreme i tokom sprovođenja) i ukazano na nužnost stvaranja određenih preduslova da bi se navedeni zadaci realizovali. Izneti su karakteristični problemi i ukazano je na puteve njihovog rešavanja.

Ključne reči: mobilizacija, ratna jedinica, upravljanje, planiranje, procena, plan, dokumenta.

TECHNICAL SUPPORT OF MOBILIZATION OF WAR UNITS

Summary:

In the article is displayed the organization of the process of technical support of mobilization of war units, with application of principles and logic of systemic approach. Presented are the tasks that have to be carried out within the frames of technical support of mobilization (in its preparation phase and in the course of its execution), and the necessity of creation of certain preconditions for the execution of these tasks is underlined. Characteristic problems have been reviewed and the directions of their solutions outlined.

Key words: mobilization, war unit, control, planning, estimate, plan, documents.

Uvod

Uspešno sprovedena mobilizacija jedan je od najvažnijih strategijskih ciljeva svake zemlje. Posebno je značajna za zemlje koje imaju malu dubinu državne teritorije, relativno male »gotove snage« i skromne mobilizacijske mogućnosti.

Analizirajući suštinu i značaj mobilizacije jasno je da se ona ne može izvesti bez uspešnog pozadinskog, a posebno tehničkog obezbeđenja.

Uspešno izvršenje mobilizacije podrazumeva obezbeđenje određenih

preduslova, odnosno usklađivanje faktora od kojih zavisi izvršenje mobilizacije, a posebno:

— usklađivanje i optimalan izbor lokacije mobilizacijskog zborišta (MZ) ratnih jedinica (RJ) u odnosu na teritoriju potencijalnog agresora,

— usklađivanje lokacije MZ sa rejonom borbene upotrebe ratnih jedinica i početnim operacijskim planom,

— usklađivanje lokacije MZ RJ sa lokacijom izvora popune (ljudstvom i materijalnim sredstvima),

— usklađivanje lokacije baziranja aktivnog (mirnodopskog) jezgra

RJ sa lokacijom skladišta ratnih rezervi (RR),

— usklađivanje lokacije baziranja aktivnog jezgra RJ, sa lokacijom MZ.

Ciljevi ovog rada su:

— da se ukaže na važnost i značaj mobilizacije RJ koju je nemoguće sprovesti bez kvalitetnog tehničkog obezbeđenja, i na osnovne preduslove koje treba stvoriti za uspešno sprovođenje tehničkog obezbeđenja mobilizacije RJ;

— da se, sa organizacijskog aspekta, na logici i načelima sistemskog pristupa, tehničko obezbeđenje mobilizacije sagleda kao proces i skup zadataka koje odgovorni subjekti treba da realizuju u ograničenom vremenu i na ograničenom prostoru;

— da se ukaže na uloge u kojima se mogu naći oficiri tehničke službe (TSl) u mobilizaciji;

— da se iznesu osnove planiranja tehničkog obezbeđenja mobilizacije i dokumenta koja regulišu rad pojedinih organa u mobilizaciji RJ.

Time će se olakšati rad subjekta koji se bave problematikom tehničkog obezbeđenja mobilizacije — posebno mladih oficira TSl, inicirati traženje rešenja određenih problema tehničkog obezbeđenja (TOb) mobilizacije s obzirom na njen državni značaj i unaprediti rešavanje problema iz ove oblasti.

Osnovu za uspešnu realizaciju tehničkog obezbeđenja mobilizacije čine:

— pripreme materijalnih rezervi (asortiman i količina), prema procenjenim potrebama i mogućnostima države;

— osposobljavanje i materijalno obezbeđenje mirnodopskog jezgra ratnih jedinica (profesionalni sastav);

— kvalitetni (realni) planovi koji regulišu tehničko obezbeđenje mobilizacije;

— pravilno raspoređivanje vojnih obveznika (uz uvažavanje osnovnog zanimanja i vojnoevidencione specijalnosti), selekcija i plansko i kvalitetno sprovođenje obuke rezervnog sastava za potrebe tehničke službe, praćenje zdravstvenog stanja i osposobljenosti — obučenosti rezervnog sastava za ratne dužnosti (saradnjom sa organima opština, vojnoteritorijalnim organima i neposredno),

— pravilno procenjena i obezbeđena finansijska sredstva za realizaciju zadataka koji su u funkciji tehničkog obezbeđenja mobilizacije.

Upravljanje tehničkim obezbeđenjem mobilizacije

Tehničkim obezbeđenjem mobilizacije ratnih jedinica treba da se stvore uslovi za formiranje ratnih jedinica po ratnoj formaciji, prelazak na ratne uslove rada i dostizanje visokog stepena spremnosti za vođenje rata. To se postiže izvršavanjem zadataka snabdevanja i održavanja TMS.

Da bi se tehničko obezbeđenje mobilizacije uspešno odvijalo potrebno ga je sagledati kao kibernetički sistem i proces upravljanja. U tom smislu, potrebno je sagledati cilj upravljanja, potciljeve i kriterijume (kvalitet upravljanja i mera za izbor najbolje upravljačke akcije).

Vrlo bitno je sagledati ograničenja koja utiču na širinu izbora upravljačkih akcija i odrediti politiku (skup pravila i principa u okviru kojih se odlučuje i planiraju akcije) i strategiju upravljanja (skup pravila u algoritamskom obliku koja se koriste u rešavanju upravljačkih zadataka i donošenju upravljačkih odluka).

Takođe, treba odrediti oblast dopustivog upravljanja (skup mogućih upravljačkih akcija u odnosu na uticaj ograničenja) i odrediti način obavljanja kontrole procesa.

Cilj upravljanja tehničkim obezbeđenjem mobilizacije RJ jeste obezbeđenje formiranja ratnih jedinica po ratnoj formaciji i dostizanje visokog stepena spremnosti za vođenje oružane borbe i kvalitetno izvršenje zadataka, u skladu sa određenim planovima koji regulišu tehničko obezbeđenje mobilizacije.

S obzirom na to da je tehničko obezbeđenje mobilizacije složen proces, neophodno je raščlaniti njegov opšti cilj na potciljeve, a potciljeve na elementarne potciljeve i tako formirati stablo potciljeva.

Zadatak upravljanja tehničkim obezbeđenjem mobilizacije RJ jeste prevođenje ratne jedinice iz mirnodopskog stanja i organizacije u ratno stanje i organizaciju.

Kriterijumi koji se moraju uzeti u obzir pri praćenju ostvarenja cilja su: vreme trajanja procesa i pojedinih njegovih etapa, obim angažovanja ljudskih i materijalnih resursa i utroška energije, kvalitet izvršenja ključnih aktivnosti i kvantitet izvršenja određenih aktivnosti u zadatom vremenu.

Suština procesa upravljanja tehničkim obezbeđenjem mobilizacije sastoji se u stalnom prikupljanju značajnih informacija o određenim pojavama i vrednostima određenih parametara, njihovoj obradi, donošenju odluka, izdavanju zadataka i kontroli kvaliteta izvršenja donetih odluka na bazi povratnih informacija.

Ponekad, s obzirom na ograničeno vreme trajanja mobilizacije, predviđeni (hronološki) redosled izvršenja zadataka i upravljačkih akcija (određen od strane eksperata) zbog hitnosti izvršenja zadataka mora se realizovati bez čekanja na povratne informacije.

Upravljački organi treba da na svom nivou sagledaju »punktove« realizacije značajnih aktivnosti TOb-a

mobilizacije, potrebe i način obrade informacija neophodnih za kvalitetno odlučivanje.

Pri tome treba uočiti dve vrste informacija koje cirkulišu u ciklusu upravljanja tehničkim obezbeđenjem mobilizacije: informacije direktne veze, koje idu od upravljačkog organa ka objektu upravljanja i informacije povratne veze, koje idu od objekta upravljanja ka upravljačkom organu.

Informacije potrebne za upravljanje tehničkim obezbeđenjem mobilizacije moraju biti određenog kvaliteta, što se manifestuje kroz njihovu preciznost, blagovremenost i potpunost.

Izvori informacija mogu biti ljudi i određeni dokumenti koji su oblikovani u skladu sa namenom.

Odluke moraju biti dobro zamišljene, precizno formulisane, razumljive, svrsishodne, sprovodljive, blagovremene i precizne.

Pod upravljanjem procesom mobilizacije podrazumeva se upravljanje rokovima, obimom i kvalitetom aktivnosti, troškovima i resursima.

Upravljanje se može obavljati na razne načine i primenom različitih metoda i tehnika. Postoji upravljanje prema ciljevima, izuzecima, rezultatima i sl. Efikasno upravljanje tehničkim obezbeđenjem mobilizacije zahteva adekvatne planove (i druga dokumenta kojima se detaljno regulišu zadaci, izvršioци, vreme, mesto, način realizacije i ostali elementi neophodni za kvalitetno izvršenje) i poznavanje odvijanja kompletnog procesa mobilizacije.

Za sada ne postoji jedinstvena metodika izrade planova koji regulišu TOb mobilizacije, zahtevaju dosta vremena za njihovu izradu, a rad na kontroli planova je otežan.

Prikladne tehnike, koje se u praksi koriste pri upravljanju složenim procesima, kao što je mobilizacija, jesu mrežno planiranje, gantogrami, di-

jagrami tokova i tabele odlučivanja, pošto su prilagođene perceptivnom sistemu čoveka (vizuelnoj komunikaciji), logici rasuđivanja i pružaju puno informacija.

Kontrola pripreme RJ za mobilizaciju i njenog sprovođenja, može se ostvariti na sledeće načine: neposrednim pregledom i kontrolom mobilizacijskih planova (dokumenata koja regulišu TOb mobilizacije), na osnovu izveštaja potčinjenih, na osnovu ličnog (neposrednog) uvida u stanje TMS i obučenost ljudstva (na smotrama i pregledima jedinica) i raspoređenih lica iz rezervnog sastava i materijalnih sredstava iz popisa, kombinacijom navedenih načina i izvođenjem probnih mobilizacijskih i mobilizacijsko-taktičkih vežbi.

Tehničko obezbeđenje mobilizacije

Tehničko obezbeđenje mobilizacije realizuje se kroz funkcije snabdevanja i održavanja TMS.

U skladu sa organizacijom rada na pripremi i realizaciji mobilizacije RJ, rad na TOb-u mobilizacije odvija se u dve faze:

— TOb mobilizacijskih priprema (obuhvata period u miru do prijema naređenja za mobilizaciju);

— TOb izvođenja mobilizacije (obuhvata period od momenta objavljivanja mobilizacije — prijema naređenja za mobilizacijsku uzbunu do formiranja ratne jedinice).

Organi TSl (upravni i izvršni) prilikom mobilizacije moraju paralelno da obavljaju dve grupe zadataka:

— obezbeđenje kvalitetne popune RJ tehničkim materijalnim sredstvima;

— formiranje jedinica tehničke službe po ratnoj formaciji (RF).

Tehničko obezbeđenje mobilizacijskih priprema

Ova aktivnost obuhvata:

1) planiranje, koje sadrži:

— procenu načina i obima mogućih dejstava protivnika,

— snimanje stanja »prostorije« po TOb-u,

— procenu efekata dejstva savremenih protivničkih sredstava na izvršenje mobilizacije,

— procenu zemljišnih i vremen-skih uslova u kojima bi se mogla odvijati mobilizacija,

— uspostavljanje organizacije koja će omogućiti uspešno izvršenje zadataka,

— uspostavljanje najefikasnijeg načina rukovođenja,

— definisanje prethodnih mobilizacijskih mera iz domena TOb-a,

— usklađivanje prostornog razvoja regija sa potrebama nacionalne odbrane, tehničkim obezbeđenjem mobilizacije i borbenih dejstava,

— definisanje razvoja tehničke infrastrukture na teritoriji,

— obezbeđenje potrebnih resursa (radna snaga, MS, r/d, p/m i r/m, oprema, izgradnja objekata, uređenje prostorije, obuka),

— upoznavanje sa mobilizacijskim naređenjem pretpostavljene komande,

— pravilnu procenu i obezbeđenje finansijskih sredstava,

— upoznavanje sa materijalnom formacijom i propisima,

— izradu dokumenata (radna dokumenta i dokumenta Plana mobilizacije),

— popunu ljudstvom iz rezervnog sastava,

— organizaciju veza,

— upoznavanje starešina sa mobilizacijskim planom i zadacima,

— osposobljavanje i uvežbavanje ljudstva i ekipa za izvršenje mobilizacijskih zadataka,

— mere bezbednosti i samozaštite,

— praćenje zdravstvene spremnosti i stručne osposobljenosti kadrova TSl,

— kontrolu mobilizacijskih priprema po TOB-u i pružanje pomoći potčinjenima;

2) popunu RJ određenim vrstama i količinama TMS;

3) pripremu TMS za čuvanje u skladištima RR-a;

4) obezbeđenje potrebnih skladišnih kapaciteta za smeštaj TMS;

5) smeštaj, čuvanje, održavanje u fazi čuvanja i zadržavanje TMS;

6) sticanje uvida u stanje i kvalitet TMS;

7) kontrolu kvaliteta i ažurnosti mobilizacijskih planova (deo koji reguliše oblast TOB-a) i mogućnosti RJ da sprovedu sve potrebne aktivnosti u skladu sa izrađenim planovima.

Tehničko obezbeđenje izvođenja mobilizacije

Sve komande RJ sprovode TOB po planovima mobilizacije (Plan PoOb-a mobilizacije), prilagođavajući radnje i postupke konkretnoj situaciji, kako bi se planirani zadaci TOB-a izvršili organizovano i u što kraćem vremenu.

Gledano s funkcionalnog aspekta, organi TSl (upravni i izvršni) u mobilizaciji treba da obezbede:

— dekonzervaciju i aktiviranje TMS,

— kompletiranje TMS,

— izdavanje, preuzimanje i prenošenje TMS iz skladišta RR na mobilizacijsko zorište,

— popunu RJ materijalnim sredstvima po ratnoj formaciji, kriterijumima i normativima,

— završetak započetih radova na TMS koja su u vreme oglašavanja mobilizacije zatečena u tehničkim radionicama,

— punjenje i formiranje akumulatora,

— opravku i evakuaciju TMS koja otkazu u toku mobilizacije, angažovanjem privremenih pokretnih ekipa za opravku TMS,

— snabdevanje jedinica rezervnim delovima i pogonskim sredstvima u toku mobilizacije (iz mirnodopskih zaliha) do prelaska na ratni način snabdevanja,

— snabdevanje na MZ, motornih vozila iz popisa, pogonskim sredstvima,

— pregled i prijem TMS iz popisa i ljudstva iz rezervnog sastava za tehničke jedinice,

— formiranje jedinica za tehničko snabdevanje (TSn) i tehničko održavanje (TOd) po ratnoj formaciji (materijalno i kadrovsko obezbeđenje),

— predaju TMS mirnodopskih jedinica (nepripadajućih sredstava po RF), drugim tehničkim jedinicama, odnosno određenim vojnoteritorijalnim organima,

— raseljavanje rezervi TMS u poljska i druga skladišta.

Uspešna realizacija zadataka organa TSl u mobilizaciji umnogome zavisi od uspešnosti izvršenja zadataka brojnih subjekata (npr. organa SbSl, InSl), pa koordinaciji i logičkoj integraciji aktivnosti treba posvetiti posebnu pažnju.

Potencijalne uloge oficira TSl u pripremi i sprovođenju mobilizacije

Prilikom pripreme i sprovođenja mobilizacije oficiri TSl, mogu da se nađu u jednoj od sledećih uloga:

a) izvršioca mobilizacije ratne jedinice, pri čemu, u skladu sa određenim uputstvom i dokumentima, ra-

de na formiranju ratne jedinice po ratnoj formaciji.

Posebnu pažnju treba da posvete pozadinskom obezbeđenju koje obuhvata:

- popunu formacijskim sredstvima,
- dekonzervaciju i aktiviranje MS,
- ishranu ljudstva,
- sanitetsko obezbeđenje,
- veterinarsko obezbeđenje,
- protivpožarno i borbeno obezbeđenje (dežurstvo, straža, potrola).

Nakon izvršenja mobilizacije vrši se smotra jedinica, sastav upoznaje sa situacijom i izdaju konkretni zadaci. Ustrojava se i ažurira evidencija ljudstva, materijalnih sredstava i stoke, a određena dokumenta dostavlja ju pretpostavljenoj komandi;

b) rukovodioca u privremeno formiranim ekipama i sastavima (sekcija za prihvatanje ljudstva, sekcija za prijem MS i stoke iz popisa, privremene pokretne ekipe za opravku vozila);

c) izrađivača određenih dokumenata Mobilizacijskog plana;

d) lica koje, u sklopu svoje funkcionalne dužnosti, vrši pripreme za TOb mobilizacije;

e) lica koje kontroliše (u miru) pripreme za TOb mobilizacije RJ;

f) lica koje upravlja procesom TOb-a mobilizacije RJ (prema izrađenom podsetniku);

g) dežurnog organa koji prima naređenje za mobilizacijsku uzbunu, pri čemu:

- legitimizuje lica koje je naredilo mobilizaciju,
- uzbuđuje jedinice (vodeći računa o prioritetima),
- poziva starešine iz stalnog sastava i ljudstvo iz rezervnog sastava koji izvršavaju zadatke značajne za ratnu jedinicu,

— obezbeđuje izlazak jedinica iz kasarne na mesto za uzbunu (MU) iznoseći materijalna sredstva i municiju iz priručnih magacina,

— iznosi mobilizacijski i ratni plan na MU,

— poziva starešine angažovanjem kurira,

— saopštava naređenje o mobilizaciji,

— preduzima mere obezbeđenja borbenih dejstava (b/d),

— preduzima mere za formiranje jedinica po ratnoj formaciji.

Planiranje mobilizacije ratnih jedinica

Radi uspešne realizacije mobilizacije, potrebno je izvršiti kvalitetne procene, propisati nadležnosti i zadatke svih subjekata, predvideti određene postupke, obaviti pripreme, izraditi adekvatna dokumenta i planove. Nakon toga, sledi osposobljavanje i uvežbavanje svih subjekata za izvršenje zadataka u skladu sa razrađenim planovima.

Planiranjem mobilizacije moraju se obuhvatiti organizaciona, vremenska i prostorna dimenzija.

Osnov za planiranje mobilizacije RJ čine [3]:

1) zadaci komande (štaba, uprave) i RJ u mobilizaciji koji proizilaze iz plana upotrebe;

2) dokumenti primljeni od pretpostavljene komande — štaba:

— izvod iz mobilizacijskog razvoja i naredbe o organizacijsko-formacijskim i drugim promenama,

— izvodi iz mobilizacijske procene,

— zapovest za mobilizaciju,

— izvod iz plana mobilizacijske uzbune,

— izvod iz akta nadležnog starešine o odobravanju lokacije mobilizacijskog zborišta (MZ),

— plan popune licima iz rezervnog sastava i MS iz popisa,

— obaveštenje o eventualnoj popuni ljudstvom stalnog sastava i MS iz drugih jedinica, odnosno naređenja za upućivanje ljudstva i MS u druge RJ,

— naređenje za organizaciju komandovanja i veza,

— organizacijsko naređenje pretpostavljene komande za formiranje RJ;

3) izvod iz osnova Plana koordinacije priprema i izvršenja mobilizacije.

Kao proizvod planiranja mobilizacije javljaju se Planovi mobilizacije i zahtevi prema određenim subjektima. Planovima se konkretno regulišu mobilizacijski zadaci koje treba izvršiti od momenta prijema naređenja o mobilizaciji, pa do njenog završetka (ko, kada, kako, gde, kojim snagama i sredstvima).

Plan mobilizacije ratne jedinice sadrži i rešenja za odvijanje mobilizacije u najnepovoljnijim uslovima, naročito kada protivnik dejstvuje iz vazdušnog prostora, kada se očekuju dejstva u pozadini, koriste NHB sredstva, kada su ekstremno niske i visoke temperature, u vreme nepogoda i kada su visoki početni gubici u živoj sili i TMS.

Dokumenta plana moraju biti tako urađena da ih mogu koristiti i starešine koje nisu učestvovala u njihovoj izradi.

Sadržaj i obim mobilizacijskog plana zavisi od veličine, vrste i tipa mirnodopske i ratne jedinice.

Plan mobilizacije RJ (ranga puka — brigade) čine sledeća dokumenta [5]:

— *mobilizacijska procena* (analiza elemenata koji mogu uticati na pri-

preme i izvršenje mobilizacije, problemi i metodologija rada na proceni, zadaci i konkretna rešenja za izvršenje);

— *izvod iz mobilizacijskog razvoja*;

— *zapovest za mobilizaciju*;

— *plan mobilizacije RJ na topografskoj karti sa sledećim prilogima*:

— rasporedom jedinica na MZ za dva stepena niže,

— razmeštajem privremenih organa na MZ i njihov sastav,

— komandnim mestima pretpostavljene komande (kada je to moguće),

— komandnim mestima potčinjenih komandi,

— komandnim mestima susednih jedinica koja su od uticaja na mobilizaciju RJ,

— osnovnim elementima borbenog osiguranja,

— ratnim lokacijama određenih organa i organizacija teritorije,

— izvorima popune ljudstvom i MS po opštinama,

— objektima mirnodopske lokacije jedinica,

— skladištima ratnih materijalnih rezervi (RMR) i važnijim objektima infrastrukture pogodnim za pozadinsko obezbeđenje potčinjenih jedinica, s osloncem na mesne izvore snabdevanja.

Kao prilog Planu mobilizacije ratne jedinice, na karti se prikazuje [3]:

— pregled zadataka i angažovanja starešina komande, štaba i uprave u mobilizaciji,

— pregled pristizanja ljudstva u osnovne jedinice,

— pregled pristizanja materijalnih sredstava u osnovne jedinice,

— plan moralnog obezbeđenja,

— plan mera bezbednosti,

— plan borbenog osiguranja,

— plan veza i dr.

Pozadinsko obezbeđenje mobilizacije RJ reguliše se Zapovešću za izvršenje mobilizacije i Planom pozadinskog obezbeđenja mobilizacije koji sadrži:

- plan PoOb na karti odgovarajuće razmere,
- plan saobraćajnog obezbeđenja (SbOb),
- plan popune artiklima hrane, prostirkom, ogrevom i sredstvima za osvetljenje RJ,
- plan snabdevanja hlebom i mesom,
- plan obezbeđenja vode za piće,
- plan obezbeđenja InMS,
- pregled pristizanja MS u niže i osnovne jedinice,
- plan dekonzervacije i aktiviranja MS,
- plan izdavanja, preuzimanja i prenošenja MS iz skladišta RMR na mobilizacijsko zorište,
- plan rada privremenih pokretnih ekipa za opravku m/v.

Prilikom izrade Plana pozadinskog obezbeđenja mobilizacije, naročito dela koji reguliše tehničko obezbeđenje (TOB), moraju se uzeti u obzir ograničenja organizacione i tehnološke prirode.

Jedno od najvažnijih organizacionih ograničenja jeste vreme mobilizacije RJ koje je određeno mobilizacijskim razvojem.

Pod tehnološkim ograničenjima podrazumevaju se ona koja su uslovljena potrebama realizacije zadatka sa određenim resursima, na određenom prostoru i ograničenom vremenu.

Pri izradi mobilizacijskih planova RJ (ZTJ), često tehnološko ograničenje su skladišni objekti koji nisu standardni i nemaju potreban broj ulaza, odnosno utovarnih mesta.

Organi tehničke službe (TSl) treba da, optimalnom organizacijom rada, stvore uslove za realizaciju zadataka

taka iz domena svoje službe, u zadanom vremenu mobilizacije.

Vremenske norme trajanja određenih aktivnosti u mobilizaciji mogu se određivati: snimanjem, formulama, sistemom unapred određenih vremena i dr., uz stalno uvažavanje ograničenja da se mobilizacija mora sprovesti i u uslovima ekstremno nepovoljnog uticaja okruženja.

Dokumenti izvršioca zadatka u mobilizaciji

Svi dokumenti Plana mobilizacije izrađuju se za RJ kao celinu a određeni podaci, u potrebnom obimu, unose se u zapovesti i druga dokumenta namenjena za rad izvršilaca mobilizacije nižih i osnovnih jedinica, u podsetnike, uputstva i priloge namenjene za rad starešina pojedinih privremenih sastava i izvršilaca drugih zadataka u mobilizaciji.

Sve starešine, prema zadacima koje izvršavaju u mobilizaciji, obavezne su da poznaju sadržaj dokumenata koja će koristiti i budu osposobljeni da po njima rade.

Za *načelnika TSl* izrađuje se podsetnik sa priložima. On sadrži: plan dekonzervacije i aktiviranja MS, plan izdavanja, izuzimanja i prenošenja materijalnih sredstava iz skladišta RR na MZ, plan rada privremenih pokretnih ekipa za opravku vozila i šemu razmeštaja jedinica na MZ.

Za *komandanta pozadinskog bataljona (poz b)* izrađuje se: zapovest, podsetnik, šema razmeštaja jedinica na MZ, plan mobilizacije bataljona na topografskoj karti, spisak starešina i šema ratne organizacije bataljona;

Za *komandire jedinica službi* (komandiri osnovnih jedinica) radi se:

- zapovest,
- uputstvo za rad,
- jedinični i personalni kartoni vojnih obveznika,

— šema ratne organizacije jedinice koju formiraju,

— spisak vojnih lica (profesionalnih pripadnika VJ),

— šema rasporeda jedinica na MZ,

— šema rasporeda jedinice službe na MZ,

— izvod iz RF za jedinicu ili karton ratnog rasporeda i pripadajućih MS,

— planovi rasformiranja mirnodopskih jedinica.

Za starešine privremenih sastava, koji se formiraju u mobilizaciji, izrađuju se: uputstvo za rad, šema razmeštaja jedinica na MZ, izvod iz plana rada sekcije, grupe ili ekipe i spisak sredstava potrebnih za rad.

Za starešinu sekcije za prihvrat ljudstva izrađuju se uputstvo, šema razmeštaja jedinica na MZ, spisak ljudstva sekcije, spisak sredstava potrebnih za rad sekcije i azbučna kartoteka lica iz rezervnog sastava.

Za starešinu sekcije za prijem stoke i materijalnih sredstava iz popisa izrađuju se: uputstvo, šema razmeštaja jedinica na MZ, spisak ljudstva sekcije i spisak materijalnih sredstava potrebnih za rad sekcije, kartoni za primljenu stoku i MS, priznanice za primljena MS i stoku iz popisa i brojčani pregled rasporeda stoke.

Za starešinu grupe za dekonzervaciju i aktiviranje MS izrađuje se: uputstvo i plan dekonzervacije, a za starešine pojedinih ekipa uputstvo za rad sa izvodima iz plana dekonzervacije i spisak ljudstva ekipe.

Za starešinu grupe za izdavanje, izuzimanje i prenošenje MS iz skladišta RR na MZ, izrađuje se uputstvo, plan izdavanja — preuzimanja i prenošenja MS iz skladišta RR na MZ, reversi u dva primerka i odobrenje za ulazak u objekte u kojima se nalaze sredstva, a za starešine pojedinih ekipa — uputstvo, izvod iz plana i spisak ljudstva ekipe.

Pravci daljeg usavršavanja tehničkog obezbeđenja mobilizacije ratnih jedinica

Na osnovu analize postojeće regulative za oblast tehničkog obezbeđenja mobilizacije, iskustava sa vežbi, provera mobilizacijske i borbene gotovosti, i ratnih dejstava, pravci daljeg rada na usavršavanju tehničkog obezbeđenja mobilizacije mogli bi biti:

— razrada jedinstvene metodike, sveobuhvatne mobilizacijske procene uslova u kojima bi se odvijala mobilizacija, modaliteti uticaja određenih faktora (protivnik, vreme, zemljište, vlastite snage) i ograničenja, i zahtevi koji iz toga proizilaze;

— iznalaženje optimalnih rešenja za realizaciju tehničkog obezbeđenja mobilizacije RJ u uslovima upotrebe NHB sredstava i savremenih konvencionalnih sredstava velike razorne moći,

— iznalaženje optimalnog načina provere mobilizacijske spremnosti RJ po TOb-u, sa težištem na češćoj proveriti praktične osposobljenosti izvršilaca određenih zadataka;

— iznalaženje optimalnog načina popune RJ ljudstvom i materijalnim sredstvima iz popisa;

— dogradnja TOb mobilizacije RJ za slučaj eksteritorijalne mobilizacije i upotrebe RJ na lokacijama koje su udaljene od mirnodopskih rejona lociranja jedinica, uz prethodno obavljen marš;

— dogradnja TOb mobilizacije jedinica u pograničnim rejonima, jer se time doprinosi očuvanju celokupnog ratnog potencijala zemlje,

— kritička analiza forme, sadržaja i obima postojećih dokumenata,

— intenziviranje osposobljavanja i uvežbavanja za izvršenje zadataka,

— iznalaženje načina za veći uticaj RJ na usklađivanje prostornog

razvoja regija sa potrebama nacionalne odbrane, posebno sa aspekta PoOb-a i TOb-a,

— intenziviranje saradnje RJ sa vojnoteritorijalnim organima, a posebno sa organima civilne vlasti, radi stvaranja što boljih uslova za TOb mobilizacije RJ;

— pretpostavljene komande (korpusi i armije), treba da posvete veću pažnju koordinaciji aktivnosti RJ i određenih subjekata na teritoriji, usmerenih na stvaranje preduslova za uspešno PoOb i TOb mobilizacije, kao i da intenziviraju stvaranje određenih privremenih sastava u mobilizaciji, korišćenjem resursa teritorije, koji bi u mobilizaciji pružali ispomoć RJ;

— razvoj organizacijske kulture i stvaranje uslova za prihvatanje novog načina razmišljanja i rada u rešavanju problema mobilizacije,

— rad na razvoju ekspertskog sistema, za podršku PoOb-a i TOb-a mobilizacije.

Zaključak

Tehničko obezbeđenje mobilizacije RJ vrlo je složen i, sa aspekta nacionalne bezbednosti, značajan proces za čije je uspešno odvijanje neophod-

no realizovati brojne zadatke u periodu pripreme za mobilizaciju, i u toku njenog sprovođenja. Izvršenje ovih zadataka zahteva stvaranje određenih preduslova i angažovanje materijalnih, finansijskih i drugih resursa.

Rad organa TSl u toku mobilizacije u tesnoj je vezi sa radom brojnih subjekata, pa koordinaciji aktivnosti treba posvetiti posebnu pažnju.

Uslov za uspešno odvijanje TOb-a mobilizacije jeste kvalitetno upravljanje ovim procesom, na osnovu odgovarajućih planova.

Radi unapređenja planiranja TOb-a mobilizacije neophodno je razraditi jedinstven način izrade planova (dokumenata) koji regulišu ovu oblast, jer se time stvara osnova za automatizaciju planiranja TOb-a mobilizacije, olakšava rad organima koji rešavaju ove probleme i organima koji kontrolišu ispravnost mobilizacijskih dokumenata i time dobija dragoceno vreme neophodno za rad organa TSl na drugim zadacima.

U sklopu transformacije Vojske Jugoslavije, na osnovu analize stanja postojećeg sistema mobilizacije, uvažavanja iskustava iz ratnih sukoba i određenih rešenja u savremenim armijama, posebnu pažnju treba posvetiti dogradnji sistema mobilizacije.

Literatura:

- [1] Grupa autora: Rukovođenje i komandovanje — udžbenik za vojne akademije, VIZ, Beograd, 1983.
- [2] Maksić, R.: Tehničko obezbeđenje mobilizacije (lekcija), CVTŠ KoV JNA, Zagreb, 1984.
- [3] Pozadinsko obezbeđenje mobilizacije ratnih jedinica, tema A-32, CVVŠ, Beograd, 1983.

- [4] Andrejić, M.: Tehničko obezbeđenje mobilizacije (lekcija), CVVŠ VJ — VTA VJ, Beograd, 1995.
- [5] Pravilo o mobilizaciji Vojske Jugoslavije, GŠ VJ, Beograd, 1994.